18-ter Jahrgang Nr. 84. Jüdische Pester Zeitung. Mittwoch, 21. Juli 1886.

Redaction u. Administration befinden sich: BUDAPEST, Hochstrasse Nr. 1.
Pränumerations-Preis:
Für Oesterreich-Ungarn
Ganzjährig 8 Gulden östr. W.
Halbjährig 4 Gulden östr. W.
Vierteljährig 2 Gulden östr. W.
Für's Ausland
Ganzjährig 9 Guld. — kr. ö. W.
Halbjährig 4 Guld. 50 kr. ö. W.
Vierteljähr. 2 Guld. 25 kr. ö. W.
Pränumerationen werden jeden Tag entgegengenommen.
Annoncen werden nach aufliegendem Tarif berechnet.

יודישע פעסטער צייטונג

פּאָליטישעס אָרגאַן, ערשיינט וואָכענטליך דריימאל.

רעדאקציאָן אונד אדמיניסטראציאָן בעפינדען זיך: בודאפעסט, האָכשטראסע נומ' 1.
פּראַנומעראַציאָנס-פּרייז:
פיר אָסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אָסטר. וו.
האלביעהריג 4 גולדען אָסטר. וו.
פירטעליעהריג 2 גולדען אָסטר. וו.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אָ. וו.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. וו.
פירטעליעהר' 2 גולד. 25 קר. אָ. וו.
פּראַנומעראַציאָנען ווערדען יעדען טאג ענטגעגענגענאָממען.
אנאָנצען ווערדען נאך אויפליעגענדעם טאריף בערעכנעט

בודאפעסט, מיטטוואָך יח' תמוז, ה'תרמ"ו. — Erscheint wöchentlich dreimal. — אכטצעהנטער יאהרגאנג נר. 84. 1886

קאַיזער ווילהעלם.

דער גרייזע קאַיזער ווילהעלם טראַגט איינע פּערפּאַכע קראָנע אויף זיינעם עהרווירדיגען הױפּטע: די קאָניגסקראָנע פּריסענס, די קאַיזערקראָנע דייטשלאנדס, די קראָנע דעס אלטערס אונד די שאָנע קראָנע דער טוגענד.

קאַיזער ווילהעלם איזט איינע גאראנטיע דעס אייראָפּאאישען פריעדענס: די פריינדשאַפטליכען באנדע, די איהן מיט פיעלען אנדערען מאָנארכען פערבינדען, די פערעהרונג אונד האָכאכטונג, די איהם פאָן אללען זייטען ענטגעגען געבראכט ווירד, די ערפאָלגע, די דער ארטעסטע אונטער אללען יעטצט לעבענדען רעגיערענדען פירסטען ערדונגען, די וייזען שטאאטסמאנגער אונד טיכטיגען העערפיהרער, די ער אום זיך צו זאממעלן פערשטאנד, ענדליך די פאמיליענבאנדע, די איהן מיט פיעלען האָפען פערבינדען, געוואָהרען איהם איינען זאָ מאכטיגען איינפלוס, דאס עס איהם שאָן אָפטער געלונגען איזט, געגענזאטצע אויסצוגלייכען אונד קריעגע הינטאן צו האלטען.

דער מיטטעלאייראָפּאאישע בונד, דאס איזט דאס בונדניסס דייטשלאנדס אונד אָסטערייך-אונגארנס, וועלכעס זיך צום טהײלע אויך רוססלאנד אונד איטאליען אנגעשלאָססען, זינד דער פעלזען, אן וועלכעס שאָן מאנכער שטורם צערשעללטע, דער זיכער צום קריעגע געפיהרט האטטע.

דיעזעס בונדניסס, וועלכעס מיט אונזערער מאָנארכיע אם ענגסטען איזט, זיכערט אויך אונזערער מאָנארכיע דען פריעדען, אונד דאמיט די רוהע אונד ציים, אום אונז אים אינגערען מעהר צו בעפעסטיגען, אונד די ווערקע דעס פריעדענס: קונסט, וויססענשאפט, אינדוסטריע, אונד אָקאָנאָמיע צו פערבעססערן אונד אויסצובילדען.

דארום בעגריסען ווי די אללע יאהר זיך וויעדערהאָלענדען בעזוכע דעס עדלען פירסטען אויף דעם אן היילקוועללען זאָ רייכען באָדען אונזערער מאָנארכיע, אונד די צוזאממענקינפטע דער בײדען קאַיזער-קאָניגע מיט פריידיגעם ווילקאָממען, ווייל בעגריסען זיא אלס געלעגענהייט צור ערנייערונג אונד בעפעסטיגונג דעס פריינדשאַפטליכען פערהאַלטניססעס, וועלכעס צווישען דען בײדען שטאאטען אונד איהרען אָבערהױפּטערן אָבוואַלטעט, מיט דעם אייפריגסטען וואונשע: קאַיזער ווילהעלם מאגע נאך לאנגע יאהרע די בעזוכע ביי זיינעם יונגערען פריינדע, אונזערם געליעבטען קאָניגע ווידערהאָלען!

* * *

אם 18. דיעזעס האט זיינע מאיעסטאט קאַיזער ווילהעלם די אינזעל מאַינאַו (אים באָדענזעע דעססען איפער צו פינף שטאאטען: דריי דייטשען, אָסטערייך אונד דער שווייץ געהאָרען) פערלאססען, אום מיט איינעם עקסטראדאמפּפבאָט נאך לינדויא, אונד מיט איינעם עקסטראצוג נאך אויגסבורג צו פאהרען. דער באהנהאָף דיעזער באיערישען שטאדט וואר עלעקטריש בעלויכטעט, די שטאדט העררליך איללומינירט צום עמפּפאנגע דעם האָהען גאסטעס. אים ריקזיכט אויף די לאנדעסטרויער האטטע זיך דער קאַיזער ווייטערע פייערליכקייטען פערבעטען.

אם 19-טען ווארדע ער אין מינכען פאָן דעם רעגענטען לויטפּאָלד אונד אללען באיערישען פּרינצען אם באהנהאָפע עמפּפאנגען. אום איין איהר פאנד איינע האָפטאפעל שטאט, ביי וועלכער אן זיינער רעכטען די פּרינצעססין לודוויג — קינפטיגע קאָניגין — אונד צו זיינער לינקען פּרינצעססין גיזעללא — די טאָכטער אונזערעס קאָניגס — זאסען.

איך היער דורפטען וועגען דער לאנדעסטרויער קיינע אנדערען פעסטליכקייטען שטאטטפינדען, אום זאָ וועניגער, אלס עס עבען דער שטערבעטאג דער קאָניגין לואיזע פאָן פּרייסען, דערען אנדענקען דער פראָממע קאַיזער ניע צו פייערן פערגיססט, וואר. נאך איינפאכער טאפעל גינג די רייזע ווייטער נאך זאלצבורג, וואָ זיינע מאיעסטאט אום האלב פינף איהר אנקאם.

צו זיינעם עמפּפאנגע האטטען זיך פּרינצעססין וויקטאריא, געמאהלין דעס קראָנפּרינצען פאָן פּרייסען, זיין ענקעל ווילהעלם אונד געמאהלין, דער שטאטטהאלטער, דער לאנדעסהױפּטמאנן אונד דער בירגערמייסטער פאָן זאלצבורג אונד מעהרערע איינגעפונדען. אלס דער צוג שטיללע שטאנד, פערליעס דער קאַיזער אהנע אללע פרעמדע היללפע, בלאָס אויף זיינען שטאָקק געשטיטצט, דען וואגגאָן, גינג אויף די פּרינצעססין וויקטאריא צו, די ער אויף שטירן אונד וואנגע קיססטע, אונד דאנן בעגריסטע ער דען פּרינצען ווילהעלם אונד זיינע געמאהלין פאטערליך. דעם שטאטטהאלטער גראף טהון, דער זיינע פריידע אויסדריקקטע, דען קאַיזער וויעדער אין זאלצבורג בעגריסען צו קאָננען, זאגטע קאַיזער ווילהעלם: „אין מיינעם אלטער בעפינדעט מאן זיך צום טהײלע שאָן וואָהל, וועננ מאן דורך די גנאדע גאָטטעס איבערהױפּט נאך לעבט!" — (קאַיזער ווילהעלם שטעהט יעטצט אים 90-טען לעבענסיאהרע.) ער ערקונדיגטע זיך אבער צופאָר נאך דעם בעפינדען דעם אָסטערייך-אונגארישען הערר-שערפּאארעס.

דער גרייזע מאָנארך שטיעג דאנן די ציעמליך האָהע טרעפּפע הינאב, בעשטיעג איינען וואגען אונד פוהר אין דאס האָטעל, וואָ איהם ערצהערצאָג לודוויג וויקטאָר איינען עמפּפאנגסבעזוך מאכטע, אונד וואָ שפּעטער איינע טאפעל שטאטטפאנד.

אם 20-טען אום 11 איהר פאָרמיטטאגס נאהם דער קאַיזער אבשיעד, אונד פוהר אונטער דען שטירמישען „האָכריפען" דעס צאהלרייכען פּובליקומס נאך גאסטיין אב.

אין לענד איזט די ענדשטאציאָן דער אייזענבאהן, אונד פאָן דיעזעס שטאַדטכען אויס איזט איינע קורצע פאהרט פיר וואגען נאך גאסטיין צו מאכען. צום 10טען מאלע בעעהרטע דער דייטשע קאַיזער דיעזען אָרט, וואָ ער — וויא יעדעסמאל נאך — מיט דער בעזאָנדערסטען הערצליכקייט פאָן דער איינוואָהנערשאפט אונד דער בעפאָלקערונג דער אומליעגענדען אָרטשאפטען בעגריסט ווארדע. נאכדעם זיינע מאיעסטאט אים האָטעל שטריבינגער געשפּייזט האטטע, פוהר ער פאָן זיינעם געוואָהנטען פיהרער, פּאָסטמייסטער ריזער געפאָהרען נאך גאסטיין ווייטער.

גאסטיין בעשטעהט אויס צוויא טהײלען: „האָפגאסטיין" אונד „ווילדבאד-גאסטיין." אין דעם ערסטערען אָרטע ווארדע דער קאָניג עבענזאָ בעגייסטערט בעגריסט וויא אין לענד. אין דעם אייגענטליכען באדעאָרטע ערווארטעטע איינע גראָסע מענגע איינהיימישער אונד באדעגאסטע דען גרייזען מאָנארכען, דעם מיט בלומענשפּענדען, מוזיק — די די פּרייסישע פאָלקסהימנע שפּיעלטע — אונד האָכריפען שטירמישע אָוואַציאָנען געבראַכט ווארדען.

צור טאַגעסגעשיכטע.

וואהרענד אין גאסטיין די בײדען קאַיזער-קאָניגע זיך פריינדשאַפטליך בעגריסען, אלזאָ דייטשלאנד אין אָסטערייך-אונגארן ווײלט, ווירד אָסטערייך-אונגארן איינען געגענבעזוך אין דייטשלאנד מאכען, אינדעם זיך אונזער מיניסטער דעס אייסערן, גראף קאלנאָקי צום בעזוכע דעס פירסטען ביסמארק נאך קיססינגען, דער באיערישען באדעשטאדט, וואָ דער דייטשע קאנצלער צים קורגעברויכע ווײלט, בעגיבט.

ווענן נון אויך קיינע בעזאָנדערע פעראנלאססונג פאָרליעגט, די איינע בעשפּרעכונג דער לענקער דער בײדען שטאאטען נאָטהווענדיג מאכט, אונד דער בעזוך אלס איין האָפליכקייטסאקט בעטראכטעט ווערדען קאנן, זאָ איזט דאך געוויסס, דאסס צוויא הערפאָרראגענדע שטאאטסמאנגער זיך ניכט געראדע פאָן דער . . . ווייטערונג אונטערהאלטען ווערדען, זאָנדערן אויך דער פּאָליטישען וויטטערונג, דען וואָלקען, די אם פּאָליטישען האָריצאָנטע הונקען, איהרע אויפמערקזאמקייט שענקען ווערדען.

* * *

די יאנסקיאפּפאר, אָדער פּיעל מעהר די פאָלגע דערזעלבען, די פענזיאָנירונג דעס באראָן עדעלסהיים דיאולאי לאסט די געמיטהער ניכט ליכט צור רוהע קאָממען. די אָפּפּאָזיציאָנעללען בלעטטער בעטראכטען עס אלס איינע בעלײדיגונג טיסא קאלמאנ'ס אונד אונגארנס איבערהױפּט. די היערווייללענדען שטודענטען האבען שאָן בעשלאָססען, ביי בעגינן דעס נייען שוליאהרעס, וואָ איהרע אויף פעריען בעפינדליכען קאָללעגען אין די הױפּטשטאדט צוריקקעהרען, צו דעמאָנסטרירען. די אָפּפּאָזיציאָנען דעס אבגעאָרדנעטענהױזעס הינגעגען בערייטען פיר דען צוזאממענטריטט דעס רייכסטאגעס שטירמישע אינטערפּעללאציאָנען פאָר. זעלבסט די וויענער פּרעססע זיעהט די מיליטערישען פאָרגאנגע אין איהרעם געגענזאטצע צום פאָלקע אונד דער פערפאססונג מיט בעזאָרגטען בליקקען אן. די „וויענער אללגעמיינע צייטונג" איזט געשטערן איינעם זאָלכען ארטיקעלס וועגען קאָנפיסצירט וואָרדען, עס פערלויטעט, דאס דער אונגארישע מיניסטערפּרעזידענט אין דיעזער אנגעלעגענהייט הײטע נאך וויען רייזט.

די אויסגלייכספראגע זאלל פאָן דער אונגארישען רעגיערונג וויעדער אנגערעגט ווארדען זיין. זיא וויל אין די ערהאָהונג דעס פּעטראָלעאום-צאָללעס איינגעהען, ווענן אויך איינע ערהאָהונג דעס קאפפעעצאָללעס אין אונגארן אונד אין אָסטערייך איינטריטט. דאס איזט רעכט נעטט! אָסטערייכ'ס

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומע־ראנטען אונד פריינדע זיך מיט איהרען צושריפטען דירעקט אן אונזערע רעדאקציאן צו ווענדען.

אונד ביטטען וויר דיא אדרעססע דייטליך וויא פאלגט אנציגעבען:

Jüdische Pester Zeitung
Hochstrasse Nr. 1, Budapest.

נייא איינטרעטענדע פראנומעראנטען ערהאל־טען מיט דער ערסטען נוממער דאס פראכט־פאללע פראמיענבילד

„פריטאג אבענד“.

גראטיס אונד פראנקא צוגעשיקקט.

געשעפטסבעריכט

נעטריידע־געשעפט, ווייצען וואר פארנעסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דיא קויפלוסט וואר גוט, — מעטצר' וואורדען פערקויפט. ווייצען איזט מיט 10 קר. געשטיעגען.

קארן 5,80 — 6,25 גול.

גערסטע, פוטטער־וואארע 5,50 — 5,65 גולד.

מאלצ־וואארע — גולד.

קוקורוץ 5,10—5.15 גולד.

האפער. 5,50 — 6,40 גול, פער קאססא.

טערמינע־געשעפט. ווייצען פער הערבסט 7'65 — 7.67 גילד. האפער פער הערבסט 5,96 — 5.98 גול. קוקורוץ פער אויגוסט 5.06—5.12 גולד.

רעפס. באנאטער פער אויגוסט־סעפטעמבער 9.75 — 10, — גולד.

מעהל־פרייזע (פער 100 קילאגראמם זאמט זאק פרייא אב פעסט:) נומ' 0: 15 גולד. 80 קר. נומ. 1: 15 גולד. 30 קר. נומ. 2: 14 גולד. 80 קר. נומ. 3: 14 גולד. 20 קר. נומ. 4: 13 גולד. 60 קר. נומ. 5: 13 גולד. — קר' נומ. 6: 12 גולד. 40 קר. נומ. 7: 12 גולד. — קר. נומ. 8: 11 גולד. 30 קר. נומ. 8½: 10 גולד. 40 קר. נומ. 8¾: 7 גולד. 40 קר. פיינע קלייע 3.70 גולד. גראבע קלייע 3 גולד' 80 קרייצער.

הילזענפריכטע: ערבסען' אונגארישע 10—10,50 גול, לינזען —.9—10 גול. פיזאלען גראסע וייסע נייע .8 — 10 גול. צווערגל־באהנען 9,75 גול. ראהע הירזע 4,90—5,40 גול. הירזע בריין 9.50—9,80 גול. מאהן גרויער 36 גול. בלויער 38 גול. קיממעל 28—30 גול. וויקקען גול, — האנפזאמען 7,75 גל. (אללעס פער 100 קילא.)

ערדאפפעל נייע 1,10—2.80 גול' פער מעטרצ.

שפיריטוס. נייע מעטהאדע, אים קליינען —.26 גול. אים גראסען 25.50 גול. אלטע מעטהאדע 27.27 — 28 גול. אללעס פער 10000 ליטער־פערצענט.

צוועטשקען. באסנישע צו 12,50 — 19.20 גולד.

סערבישע 7,36 — 8,48 גולדען. (אללעס פער אקטאבער־נאוועמבער).

צוועטשקענ־מוס (לעקוואר). סלאוואנישער פער אק־טאבער־נאוועמבער —,16 גול. באנאטער ,— גולדען.

צוקער, ראפפינאדע —.33—34.25 גול. מעליסע .32— 32,75 גול, פילע 31,25—32,50 גול.

האניג געליייטערטער גול. 18—,20 וואכסהאניג.

וואכס 132—133 גולדען.

קנאפפערן, .7—,9 גולד.

ריבאל —,— גולד. פער מטרצ'.

רעפס־קוכען, —, גולד.

אונשליט, (חלב) ,29 — ,30 גולד.

פעטראלעאום 22,75—23,75 גולד.

שאפפעללע. אם מארקטע וואורדען צירקא 8000 שטיק פרישיעדנער סארטען פערקויפט. או. צ.: דייטש־וואללינע צו 2.60 — 3.10 גול. פער פאאר. באנאטער —,— גול' סערבישע אונד בולגארישע 88—95 גול. פער 100 שט' באסנישע אונד קראאטישע 55 — 60 גולדען. טירקישע אונד מאצאדאנישע 38—42 גולד. פער 100 קילא. (אללעס פער 2% ראבאטט.)

לאממפעללע, זיעבענבירגער אונד באנאטער —.65 גולד. באטשקער שטאנאש 70 — 85 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

הייטע, פער — קלא טראקענע אונגארישע אכסענ־הייטע — קילא 95 — 100 גולדען. ראסהייטע 8,50 — —,10 גול, פיטטלינגע 105 — 110 גול, פער 100 קילא. — קאלבפעללע 215—220 גול. פער 100 קילא.

לעדער, געפאקטעס פפונדלעדער פאן 26—32 ק. — — גולד. — איינמאל פערזעצטע טערצען פאן 10—15 קילא, 164—166 גולד. צווייטמאל פערזעצטע טערצען 17—18 קילא 166—168 גולד. אונד דרייטמאל פערזעצטע טערצען 19—22 קילא 168—172 גולד. ביספער טערצען 24—26 קילא פאן 150 — 154 גולדען — אבער־לעדער: קוה־הייטע גענארבטע 5½—6 קילא 230—255 גולד. געצאגענע 6—8½ קילא 195—225 גולד.

קאלב־פעללע, גענערבטע 6—9 קילא 355—375 גולד. ברוינע 10—12 קילא 445—465 גולד.

וויענער פרייזע.

ווייצען, אונגארישער 78—.80 קילא 9.10 — 9,65 גול, (אללעס פער 3 מאנאטע.)

קארן (נייא), אונגארישעס 71—73 קילא 6,60—6.90 גול. פער מעטרצ'.

גערסטע [illegible]אקישע 60—64 קילא 7.10—8,25 גולדען.

האפער אונגארישער 6 40 — 6.60 גולדען פער מעטער־צענטנער.

קוקורוץ 5,55—5.70 גולדען.

קארנמעהל, נר' 1: 13.50 — 14.50 גולד. נר' 2 10.75—11.50 גולד. (פער 100 קילא.)

ווייצענמעהל, נר' 0: 15.50—16.70 גולד, נר' 1 —.15—.16 גולד. נר' 2: 14,50—.15 גולד. נר' 3: 12,50 —.13 גולד. (אללעס פער 100 קילא.) —

ריבאל ,26—26.50 גולדען פער 100 קילא.

שפיריטוס 25,50 גול. פער 10000 ליטער פערצענט.

לאטטאציעהונג פאם 17־טען יולי 1886.

בודאפעסט	49	65	33	27	83
לינץ	40	31	37	15	41
טריעסט	59	52	62	44	42

הערויסגעבער או. פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר:
מ. סאבאָלטשי

רענאמאבלען אינדוסטריעצווייג
ביעטען דיא נייעסטען
פאזאָן־שטריקקמאשינען,
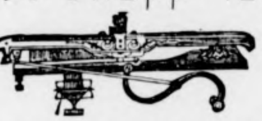
פערבעססערט נאך לאמב, מיט פער־שטעללבארען גום־שטאהלנאדעל־בעטטען, פיר שטרומפף־ אונד פאנטאזיעוואארען־פאבריקאציאָ.
דורכשניטטליכע לייסטונגספאהיגקייט:
12 פ. אר גראסע פרויענשטרומפפע אדער 18 פאאר מאננסזאָקקען פרא טאג.
פערקויף אויך געגען אבצאהלונג. פרייזליסטען גראטיס. פערמאנענטעס לאגער פאן 50 שטיק שטריקקמאשינען אפארטינע ליעפערונג. גענעראלפערטרעטער דער מיהלהויזער שטריקקמאשינען פאבריקס
PÁPAI MANÓ Budapest. Andrássystrasse 14.

מצבות.
ארנאָלד קאָהנס גראבשטיינלאגער
Budapest, Waltzner-Boulevard Nr. 5.
(אן שבת אונד יו"ט געשפעררט.)
עמפפיעהלט זיך אללען יענען, וועלכע דיא טרויריגע פפליכט דעם גראבשטיינזעטצענס צו ערפיללען האבען. — זעהר שאנע גראבשטיינע אוס מארמאר אונד גראניט זינד אין גראסטער אויסוואהל פארראטהיג. קאררעקטע גראווירונגען, זעהר שאנע שריפטען מיט עכטער פערגאָלדונג ווערדען בעסטענס אויסגעפיהרט.

רא דער גלאזער ניכט וואוסטע, וועלכער פארפאלל געמיינט זייא, זא זאגטע דער יוסטיטיאר: ציערסט דאס פאן דען פישען.

סאמועל פרייא ערצאהלטע, וואס זיך פרייטאג אבענד אין זיינער וואהנונג צוגעטראגען האבע.

„ווער איזט דאבייא צוגעגען געוועזען?“

סאמועל פרייא נאננטע דיא פערזאנען.

„וואס איזט נאך יענעם פארפאלל געשעהען?“

„גיכטס.“

„זינד זיא דאנן צו הויזע געבליעבען אדער וועג־געגאנגען?“

סאמועל פרייא ערצאהלטע, דאס ער מיט זיינעם ווייבע אונד דעם געזעללען צו זיינען שוויגערעלטערן געגאנגען זייא.

וואס ער דאזעלבסט געשפראכען?

ער האבע דען פארפאלל ערצאהלט.

אב ער איבער דען פארפאלל קיין אורטהייל אבגעגעבען?

ער גלויבע געזאגט צו האבען, דאס מאן דעם געזעטצע געהארזאם לייסטען מיססע.

וועלכע פעראנלאססונג ער צו דיעזעם אורטהייל געהאבט?

דיא פעראנלאססונג, דאס דיעס זיינע מיינונג זייא.

אב איהם אין דיעזער אנזיכט ווידערשפראכען וואורדע?

דאס גלויבע ער ניכט.

אוס וועלכעם גרונדע ער זיך געגאטהיגט געזעהען האטטע, דיעזע אנזיכט צו פערטהיידיגען?

ער האבע זיא ניכט פערטהיידיגט, זאָנדערן עבען נור אויסגעשפראכען.

אב ער דיא מיינונג אונבעדינגט אויסגעשפראכען, אדער אב ער בעשטיממט האבע, וויא דאס געזעטץ געשאפען זיין מיססע, דעם מאן געהארזאם צו לייסטען האבע?

אונבעדינגט.

אויך ווענן דאס געזעטץ אונגערעכט איזט?

אויך דאנן.

אב ער דיעזען צוזאטץ פיעללייכט מיטאויסגעשפראכען האבע?

יא.

אב ער דאס געזעטץ פאן דער יידישען פערצעהרונגס־שטייער פיר אונגערעכט האלטע?

דאריבער דורפטע ער זיך קיין אורטהייל ערלויבען.

אב ער זיך ווירקליך ניעמאלס היעריבער איין אור־טהייל ערלויבט? ער מאכטע זיך בעזיננען. פ עללייכט ווירדע עס איהם איינפאללען!

אללערדינגס האבע ער דיעס געטהאן אונד צוואר אן עבען יענעם פרייטאג אבענד בייא זיינען שוויגער־עלטערן.

וואס ער איבער דאס געזעטץ געזאגט האבע?

„עס פערלעטצע דאס מענשליכע געפיהל אדער איר־גענד עטוואס אהנליכעס.“

„אב ער זאגטע גירנענד זיך אין אהנליכער ווייזע אונד איבער אהנליכע דינגע אויסגעשפראכען?“

דאראן וויסטע ער זיך ניכט צו ערינגערן.

דאס פערהאר וואורדע באלד היעריף צו ענדע גע־פיהרט אונד דער אינקוויזיט איף גרונדלאגע זיינעס איינ־געשטאנדניססעס, וועלכעס מיט דער אויסזאגע איינעס צייגען צוואר אים ווידערשפרוך שטעהע, מיט דער אויסזאגע דעס צווייטען אבער איבעראיינשטיממע, צור ווייטערען אונ־טערזוכונג אין געוואהרזאם געבראכט.

מאן וואוסטע יעטצט אין דער גאססע, וועססען ער בעשולדיגט וואורדע; ער וואורד אלס איין שטאאטסגעפאהר־ליכער מענש אנגעזעהען, דער דורך זיינע רעדען צום אונ־געהארזאם געגען דיא געזעטצע צו פערלייטען, אונד דען רוהיגען זינן דער איינוואהנער אויפצושטאכעלן אונד אויס־צוויעגעלן בעשטרעבט זייא.

ווער וואַרען אבער דיא צווייא צייגען, דיא ווידער איהן אויסזאגטען?

דער איינע וואר אהראן מיט דער נאזע אויף דער שטירן — דאס איזט זעלבסטפערשטאנדליך.

אהראן האטטע זיך דען פרייטאג אבענד נאך דעם בעוואוסטען פארפאלל, נייגיעריג אונד שאדענפראה, אונ־טער דאס פענסטער פאן יאקאב גלאזערס וואהנונג געשלי־כען. היער קאננטע ער צוואר ניכט גענויא דען צוזאממענ־האנג דעס געשפראכעס פערפאלגען. ער פערנאהם נור אב־געריססענע ווארטע, וויא געזעטץ — אונגערעכט — געהאר־זאם או. ז. וו. — אבער ער קאננטע דורך דאס פענסטער הינדורך זעהר גוט דיא פערזאנען אונטערשיידען, דיא אין דער שטובע וואַרען.

אונטער דיעזען בעפאנד זיך, וויא וויר וויססען, אויך דער יונגע געזעלל, פנחס, דעססען הערץ בערייטס פאן היי־סער וואנדערלוסט בראננטע, אונד געראדע דיעזער וואר עס, אויף דען דער מסור זיינען פלאן געבוט.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

Eigenthümer Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortlicher Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Márkus. Andrássystrasse Nr. 12.

געשאָסס וואר 28 צאָלל לאנג אונד 12 צאָלל שטארק אונד איזט וואהרשיינליך אויס דעם ארזענאל געשטאָהלען וואָרדען.

* (די קליפפען פֿאָן דאָווער.) איין שרעקקליכעס אונגליקק ערראייגנעטע זיך געסטערן אבענדס עטווא צווייא אָדער דרייא מיילען אָסטליך פֿאָן דאָווער (ענגלאנד). איין מאנן דער קיסטענוואכע בעמערקטע אם ראנדע איינער דער האָכסטען קליפפען איינען מיט צייכנען בעשאֶפֿטיגטען הערן אונד ווארנטע איהן פֿאָר דער געפֿאהר, דער ער זיך אויסזעטצטע. באלד דאראויף פאקטע דער קינסטלער זיין צייכענמאטעריאל צוזאממען אונד שוואנג זיין געפֿאֶקק אויף די שולטער, וואָבייא ער אונוויללקירליך איינע ווענדונג מאכטע אונד ריקקלינגס איבער די קליפפע שטירצטע, די אן יענעם פינקטע מעהרערע הונדערט פֿוס האָך איזט. דער קיסטענוואכטער שטיעג זאָפֿאָרט אויף איינעם אנדערען וועגע אין די טיעפֿע הינאב, וואָ ער די לייכע דעס אונגליקקליכען מאננעס פֿאסט אים זאנדע פֿערגראבען פֿאנד. אין דער טאשע וואר די אדרעססע: „ריכארד ווילזאָן, לאָנדאָן.“

* (די כאָלערא.) די האָפֿפֿנונג, דאס די כאָלערא אים ערלאָשען זייא, האט זיך ליידער ניכט ערפֿיללט. ניכט נור זינד אין פֿיאומע אונד טריעסט נייע ערקראנקונגען אונד טאָדעספֿאֶללע פֿאָרגעקאָממען, זאָנדערן די עפידעמיע האט אויך נאך אגראם אונד גראץ, הינייבערגעגריפֿפֿען. אין דער לעטצטגענאננטען שטייערישען הויפטשטאדט, די איין זעהר געזונדעס קלימא האט, בעפֿינדען זיך געגען 3000 פֿרעמדע, די זיך פֿאָר דער כאָלערא דאהין געפֿליכטעט האבען, אונד זינד די האָטעלס אונד פּריוואטהייזער איבערפֿיללט. אונד עבען דיעזע שיינען די כאָלערא מיטגעבראכט צו האבען. וויר קאָננען אונזערען לעזערן ניכט גענוג די דרייא גאָלדענען מיטטעל אנעמפֿפֿעהלען: מאֶסיגקייט, ריינליכקייט אונד גאָטטפֿערטרויען, דאס קיינע פֿורכט אויפֿקאָממען לאֶססט.

* (הינויס מיט דען אנטיסעמיטען!) גראץ, די רייצענדע הויפטשטאדט דער שטייערמארק, וואר שאָן אָפֿט דער קריעגסשויפלאטץ, אויף דעם די אנטיסעמיטען — טראָטץ אללער אנשטרענגונגען איהרען פֿערדערבליכען לעהרען דאָרט איינגאנג צו פֿערשאפֿפֿען — ניעדערלאגען ערליטטען. די וואקקערען ארבייטער, דער קונסטפֿעראיין, די סאָלידע בירגערשאפֿט האבען שאָן מעהרמאלס איהרע פֿערדאממענדען אורטהיילע געגען די געמיינשאֶדליכען העטצער אויסגעשפּראָכען. אויך דיעזער טאגע וואָ גראץ דען בעזוך איינער זאכסישען טורנערגעזעללשאפֿט האטטע, אונד דיעזען אין פּראֶכטיגעס פֿעסט גאב, פֿערזוכטען אייניגע שטודענטען, די זיך די שאָנען גרונדזאֶטצע שאָנערערס אנגעוויינט האטטען, די געלעגענהייט פֿיר אנטיסעמיטישע צוועקקע אויסצובייטען; אבער איינער דער גאֶסטע, דר. הערמאנן אויס דרעזדען פֿערדאממטע מיט פֿעסטען אבער געמאֶסיגטען וואָרטען די אויסארטונגען דער אנטיסעמיטען. אם אבענד נאָך זוכטען אייניגע דיעזער שטודענטען שטרייט מיט איהם, אונד איינער פֿאָרדערטע איהן. דר. הערמאנן ערקלאֶרטע אבער, דאס ער זיך מיט רויפֿבאָלדען ניכט דועללירע. דער שטודענט מאכטע נון איינען ארגען קראוואלל ער וואורדע אבער פֿאָן דען זאכסען, די וויא איין מאנן געגען איהן אויפֿטראטען, „ענטפֿערנט“, אין די געוואָהנליכע שפּראכע איבערזעטצט: הינויסגעוואָרפֿען.

* (טעגעטטהאָף-דענקמאל.) געסטערן וואר דער יאהרעסטאג דער זעעשלאכט בייא ליססא, איינער אינזעל אם אדריאטישען מעערע, די אים יאהרע 1866 פֿאָן דער איטאליענישען פֿלאָטטע שטארק בעדראֶנגט וואר. דער טיכטיגע שיפֿפֿסאָפֿפֿיציער, שפּאֶטער וויצעאדמיראל דער אָסטערייכישען פֿלאָטטע, ווילהעלם פֿאָן טעגעטטהאָף בראכטע יעדאָך דער וויית שטאֶרקערען איטאליענישען פֿלאָטטע איינע פֿורכטבארע ניעדערלאגע בייא, אינדעם ער איין גראָססעס שיפֿף אין די לופֿט שפּרענגטע, איין אנדערעס אין דען גרונד באָהרטע אונד אנדערע קאמפֿפֿאונפֿאֶהיג מאכטע. אויך די פֿערבעססערונג דער אָסטערייכישען, יעטצט אָסטערייך-אונגארישען מארינע אונד מעהרערע גליקקליך אויסגעפֿיהרטע עקספּעדיציאָנען מאכטען דען נאמען טעגעטטהאָף אללענטהאלבען געאכטעט. איינע געווייססע פֿארבע פֿיהרט צו זיינעם אנגעדענקען דען נאמען „טעגעטטהאָפֿבלויא“, אונד וואורדע איהם אין ווען, אין דעם פּראטער, איין מאָנומענט ערריכטעט, דעססען ענטהיללונג, אנשטאטט אם יאהרעסטאגע דער שלאכט פֿאָן ליססא, מיטטע סעפּטעמבער ערפֿאָלגען ווירד. אים שאָנונג דער עמפּפֿינדליכקייט איטאליענס, מיט דעם וויר אין פֿריינדשאפֿטליכעם פֿערהאֶלטניססע שטעהען, וואורדען זאָוואָהל דער 24. יוני, אלס זיעגעסטאג ערצהערצאָג אלברעכטס בייא קוסטאָצא, וויא אויך דער יאהרעסטאג דעם זעעזיעגעס בייא ליססא נור אם שטיללען געפֿייערט.

* (די קינדער דעם מאָרמאָנען-הייפטלינגס.) אין נאָרדאמעריקא בעשטעהט איינע רעליגיאָזע סעקטע, די זיך נאך איינעם קריעגער מאָרמאָן „מאָרמאָנען“ נעננען. פֿאָן פֿיעלען אָרטען וואָ זיא זיך ניעדערליעסען פֿערדראֶנגט, האטטען זיא 1847 אם זאלצזעע איינע ניעדערלאססונג געגרינדעט, „די מאָרמאָנענשטאדט.“ די סעקטע, וועלכע שאָן אָפֿט פֿאָן דער רעגיערונג דער פֿעראייניגטען שטאאטען ערפֿאָלגלאָז בעקאֶמפֿפֿט וואָרדען איזט, האט צוואר כריסטליכע לעהרען, דאבייא אבער אין בעציעהונג אויף די עהע זאָלכע פֿרייהייטען, דאס די גראָססטע אונציכט אונטער איהנען הערדשט. די פֿיעלווייבערייא איזט איהנען ערלויבט, צווישען מיין ווייב אונד דיין ווייב קאָננען זיא קיינען אונטערשיעד. מאן הייראטעט פֿאָן דער גאססע וועג, די ערסטע בעסטע, די איינעם אין דען וועג קאָממט. די געמיינדע האט אלס רעגיערונג איינען הייפטלינג, דעם נאָך צווייא מאנן בייגעגעבען זינד. דער געגענוואֶרטיגע פּראֶזידענט איזט דזשאָן טאיילאָר; זיין פֿאָרגאֶנגער בריגהאֶם יאָנג האט 27 יאהרע פֿאָן 1850 ביז 1877 רעגיערט. ער וואָהנטע אין איינעם גראָססמאֶכטיגען פּאלאסטע אונד האטטע איינע אנצאהל פֿאָן ווייבערן אונד קינדערן, די קוים גלייבליך איזט. אבער אויך אנדערסוואָ האטטע ער איינע גאנצע מענגע פֿאָן ווייבערן; דענן אללע שאֶטצטען זיך גליקליך די פֿרויא דעם „פּראָפֿעטען“, דעם „הייליגען“ צו ווערדען, זאָ דאס ער זעלבסט ניכט וואוסטע, וואָ זיינע צאהלרייכען נאכקאָממען צערשטרייט לעבטען. אם 1-טען יולי ד. י. וואורדע פֿאָן דען אין זיינעם פּאלאסטע לעבענדען קינדערן דער 85-טע טאג זיינער געבורט געפֿייערט, אונד האטטען זיך צו דיעזען 336 אין דער צאהל, נאָך מעהרערע הונדערטע פֿאָן אויסוואֶרטס דאצו געזעללט. די אבער אין אמעריקא אונד זעלבסט אין אייראָפּא צערשטרייטען, קעננט קיין מענש, עבען זאָ וועניג, וויא זיא זעלבסט איהרען פֿאטער קאננטען.

* (ענטדעקקונג איינעס דרייפֿאכען רויבמאָרדעס.) אים מאָנאטע יאֶננער 1878 וואורדע דער וויירטה דער באָנארדער טשארדא, פֿראנץ מאָדיאר נעבסט זיינער גאטטין אונד איינעם דיענסטמאֶדכען ערמאָרדעט. דער זאָלאעגערסעגער געריכטסהאָף, דער די אנגעלעגענהייט בעהאנדעלטע, קאָננטע די טהאֶטער ניכט אויספֿאָרשען. נור זאָפֿיעל וואורדע וואהרגענאָממען, דאס די בלוטשפּורען נאך דער אָרטשאפֿט אלא פֿיהרטען. דאזעלבסט האטטע איין געוויססער קאָלאָמאן טאָטה אין ווירטהסהויז אויף דרייא יאהרע געפּאכטעט, ער וואר יעדאָך שאָן נאך איינעם יאהרע וועגגעצאָגען, וואס אויפֿפֿאללענד וואר. טאָטה איבערזיעדעלטע נאך אָפֿען, אונד פֿאנד איינע אנשטעללונג אלס נאכטוואֶכטער דער שטאאטסדרוקקערייא. מיט זיינער היבשען פֿרויא לעבטע ער זעהר שלעכט. אונד מיסהאנדעלטע זיא זעהר אָפֿט. איינעם טאגעס זאגטע זיא צו איהרער

פֿאסט, אונד אלס נון דער קאָניג נאָך דאצו נעקקער ענטליעס. דער האס נאנצען האָפֿע אלס דער אורהעבער אללער דיעזער פֿערלעגענהייט. אין דער מאן זיך בעפֿאנד. געהאלטען וואורדע, ענטשטאנד אין פּאריז אם 12. יולי 1789 איינע פֿירכטערליכע בעוועגונג, די מעהרערע טאגע אנהיעלט אונד אם 14 יולי אם גרעסליכסטען וואר. קאמילל דעסמולין, איינער דער וויטהענדסטען פֿאָלקסרעדנער ריעף דאס פֿאָלק צו דען וואפֿפֿען. דער ווילדעסטע, בלוט אונד בייטעגיעריגסטע פּאָבעל, פֿאָן דעם הערצאָג פֿאָן אָרלעאנס דורך געלד אונד בראנטוויין צו אונאָרדנונגען אנגעפֿייערט, וואורדע דורך וויטהענדע פֿאָלקסרעדנער נאָך מעהר ערהיטצט. מאן שטעקקטע איינע אים בלויא, ראָטה אונד וויים צוזאממענגעזעטצטע קאָקארדע אויף. די זאָלדאטען טהאטען ניכטס די אָרדנונג צו ערהאלטען. זיא ווארען לאֶנגסט דורך דען הערצאָג פֿאָן אָרלעאנס אונד אנדערע געוואָננען וואָרדען אונד ערקלאֶרטען, זיא ווירדען אויף איהרע מיטבירגער ניכט שיסען. דער פּאָבעל בעמאֶכטיגטע זיך דער געוועהרע, ראננטע נאך דער באסטיללע, ערשטירמטע אונד צערשטאָרטע זיא אונד ערמאָרדעטע אין דער ערסטען וואוטה דען גאנץ אונשולדיגען קאָממאנדאנטען אונד 115 זאָלדאטען, וועלכע די וואכע דארין האטטען.

די נאכריכט פֿאָן דיעזען גרייעלן קאם נאָך ווערזאיל אונד זעטצטע דען קאָניג אונד דען בעססערען טהייל דער נאציאָנאלפֿערזאממלונג אין שרעקקען. דער קאָניג זעלבסט בעגאב זיך מיטטען אין די פֿערזאממלונג, אָהנע אללען פּאָמפּ, וויא איין פֿאטער אין דען קרייז זיינער פֿאמיליע, ערקלאֶרטע, ער האבע בערייטס בעפֿאָהלען, דאס די צוזאממענגעצאָגענען זאָלדאטען פֿאָן פּאריז ענטפֿערנט אונד נעקקער צוריקקבערופֿען ווירדע. די פֿערזאממלונג מאכטע דאך דיעס דען פּאריזערן בעקאננט מאכען. יובעלד נאהם די פֿערזאממלונג דיעזע ערקלאֶרונג אויף אונד שיקקטע גלייך איינע געזאנדשאפֿט נאך פּאריז. דער פּאָבעל געריעטה דורך דיעזע נאכריכטען אויס דעם צושטאנדע דער ווילדהייט אין דען דער אויסגעלאססענסטען פֿריידע, אונד דיעזעלבען מענשען, די קורץ פֿאָרהער פֿאָר וואוטה אונד מאָרדלוסט שיימטען, איילטען נון אין די קירכע נאָטרעדאמע, דאנקגעבעטע צו פֿערריכטען! אייניגע מיינטען, ווארום דער קאָניג ניכט זעלבסט נאך פּאריז קאָממע? עהער קאָננע מאן ניכט וויססען, אָב ער עס עהרליך מיט דעם פֿאָלקע מיינע. קוים האָרטע דיעס לודוויג, זאָ פֿוהר ער אויך, אם 17-טען יולי, אין איינעם איינפֿאכען וואגען, פֿאָן דעם גראָסטען טהיילע דער נאציאָנאלפֿערזאממלונג צו פֿוס בעגלייטעט, נאך פּאריז. שאָן אונטערוועגס בעגלייטעטע דען וואגען איין פֿירכטערליכעס געוויהל, אבער קיין פֿריידענרוף פֿיר דען קאָניג ליעס זיך פֿערנעהמען. זיינען וואגען אומדראֶנגטע איין מיט געוועהרען, זאָבעלן, פּיקען, מעססערן אונד דאָלכען בעוואפֿפֿנעטער הויפֿע מענשען, מיט דען פֿערדאכטיגסטען מיענען. — קיינען אויגענבליקק וואר דער קאָניג פֿאָר מייכעלמאָרד זיכער. ציטטערנד שטיעג ער אם ראטההויזע אויס. וואָ איהם דער מאָירע (בירגערמייסטער) באיללי די בלויא-וויים-ראָטהע קאָקארדע (דאס אבצייכען דער רעוואָלוציאָן) איבערריכטע, אונד ערסט אלס ער גוטמיטהיג זיא איפֿשטעקקטע, שריע דאס פֿאָלק: „האָך לעבע דער קאָניג!“

(פֿאָרטזעצונג פֿאָלגט.)

פֿאָלליעטאָן.

די צערבראָכענע פֿענסטערשייבע.

(24-טע פֿאָרטזעצונג.)

מאָנטאג אין אללער פֿריה בעגאב זיך אהראָן אינס אָבעראמט אונד בראכטע דאזעלבסט די אנצייגע פֿאָר, דאס זיך אין דער איזראעליטישען געמיינדע צו ר. . . איין מענש אויפֿהאלטע, דער די אבזיכט האבע, די גאנצע געמיינדע רעבעלליש צו מאכען, זיא צום אונגעהאָרזאם געגען די געזעטצע צו פֿערלייטען, זיא פֿאָן דער צאהלונג דער פֿאָרגעשריעבענען פֿערצעהרונגסשטייער אבצוהאלטען אונד מעהרערעס אנדערע. ער בעריעף זיך אויף דען יונגען געזעללען, וועלכער עבען יעטצט די אבזיכט האבע, זיינע היימאטה צו פֿערלאססען אונד די וואנדערשאפֿט אנצוטרעטען.

די פֿאָלגע היעפֿאָן וואר, דאס מאן פֿאָר אללעם זאָגלייך דעם געזעללען, דער אינצווישען אבגעגאנגען וואר, נאכזעטצען ליעס אום איהן צו פֿערנעהמען.

היעראויף וואורדע דאס ווייטערע, דאס וויר בערייטס קעננען, פֿעראנלאססט. אונד זאָ ערלעבטע דענן אהראָן דען טריאומפֿ זיינען נעבענבוהלער, דען ער אין טיעפֿסטער זעעלע האסטע, אלס איינעם גראָססען פֿערברעכענס אנגעקלאגט אינס אָבעראמט אבפֿיהרען צו זעהען.

אין דער גאנצען געמיינדע וואר אויסער איהם קיין מענשליכעס וועזען, דעם דיעזער פֿאלל ניכט דאס טיעפֿסטע מיטלייד מיט דעם אונשולדיגען ערוועקקט האטטע.

רעגיערונג פערטהייערט אונז דאס פעטראָלעאום, אונד דיא אונזריגע ווילל אונז דאפיר דען קאפפע פערטהייערן.

* * *

דער קאָניג פאָן סערביען האט דיא סקופשטינא (פארלאמענט) מיט איינער טהראָנ־רעדע ערעפפנעט, דיא דורכבליקקען לאָססט, דאס קאָניג מילאן דיא שטאָרונג דעם גלייכגעוויכטעס אויף דעם באלקאן נאָך אימער ניכט צולאססען וויל, אונד ביא גינסטיגער געלעגענהייט ווידער געגען בולגאריען קריעגעריש פאָרגעהען ווערדע. גלייכצייטיג פערלאנגט דיא טהראָנרעדע בעווילליגונג נייער אנלעהען, דיא פיעללייכט בעססער אנגע־וועגדען וואָרען, אלס צור וויעדערהאָלונג איינעס קריעגעס, דער דעם לאנדע זאָ טיעפע וואונדען גע־שלאגען האט.

* * *

אין איינעם געסטערן אין לאָנדאָן אבגע־האלטענען מיניסטעריראטה ווארדע בעשלאָססען, דער קאָניגין דיא אבדאנקונג צו איבערריכען, צו וועלכעם בעהופע גלאָד־סטאָן הייטע נאָך אָסבאָרן, וואָ דיא קאָניגין געגענ־וואָרטיג וואָהנט, צו רייזען.

וואס דיא בילדונג איינעס נייען מיניסטעריאומס בעטריפפט, האט לאָרד סאָלסבארי דעם פיהרער דער אוניאָניסטען, לאָרד הארטינג־טאָן דיא שטעללע אלס מיניסטערפראָזידענט אנ־געבאָטען, וואָהרענד ער זעלבסט שטאאטססעקרע־טאָר (אין ענגלאנד זאָפיעל אלס מיניסטער) דעם איסערען ווערדען וויל.

* * *

אין פראנקרייך איזט דער מינסטער־פראָזידענט פרעסינע אין איינע שיעפע לאגע געקאָממען, דיא פיעללייכט זיינען פאלל הער־בייפיהרען קאנן. ער האט דער קאממער איינען גע־זעטצענטוואורף צור ערנייערונג דעם שיפפפאהרטס־פערטראגעס מיט איטאליען פאָרגעלעגט. דער פאָן דער קאממער פערוואָרפען וואָרדען איזט. זיינע דיפּ־לאָמאטען פערלאססען איהן נאָך אונד נאָך. דיא פראנצאָזישען געזאנדטען אין וויען, בערלין אונד לאָנדאָן האבען איהרע אבדאנקונג געגעבען, אונד דער קריעגסמיניסטער בולאנזשע פעדרינג־עלט איהן גאנץ.

דיא פאָרליעגענדע נוממער איזט פאָן אונזערעם מיטארבייטער הערן לעאָפאָלד פריינד רעדי־גירט, דא דער הערויסגעבער אונד רעדאקטאָר הערר מ. סאבאָלטשי דורך איין פריידיגעס פאמיליענראייגניס פערהינדערט איזט; כי בן יולד לו! — מזל טוב!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (מליץ דהספרא.) איינע טרויערבאָט־שאפט איזט עס, דיא וויר הייטע מיטטהיילען מיס־סען: געסטערן אם שבעה עשר בתמוז, אם טאגע וואָ דיא לוחות צערבראָכען וואָרדען זינד, איזט אויך איין הערץ געבראָכען, דאס ווארם פיר דיא וואהר־הייט אונד פיר דיא תורה געשלאגען האט. אונד נון וויא דיא שברי לוחות אין דען ארון געלעגט ווירד. הגאון מוהר׳ חיים צבי מאנג־היימער, הרב דק״ק אונגוואר האט געסטערן זיינע ריינע זעעלע אויסגעהויכט. — אין גריפפע ביא טירנויא געבאָרען, האט ער שאָן אלס קינד געצייגט, דאס אים איהם איין חריף שבחריפים ווערדען זאָללטע. אלס עלפ־יאָהריגער קנאבע האט ער איינע חריפות־דרשה דעם גאון הגדול ר׳ קאָפל ח״ף מיט איינעם וואָר־טע איבער דען הויפען געוויאָרפען. ער וואר איין תלמיד מובהק דעם שערי תורה אונד דעם התם סופר זצ״ל, האט ערסט דען ראבבינערשטוהל אין ווערבויא געפיהרט אונד וואר איינער פאָן דען גבאים פיר דיא חלוקה אין ירושלים. מיט איהם איזט איי־נער דער וועניגען וואהרען גאוני הדור דאהין גע־גאנגען, אונד אין אנבעטראכט, דעם גראָססען פער־לוסטעס, וועלכען דאס יודענטהום ערסט יינגסט ערליטטען האט, רופען וויר שבר על שבר! — דיא לויה פינדעט הייטע שטאטט, צו דער זיך אויך דער פראָזעס דער דורכפיהרונגסקאָממיססיאָן, ר׳ יצחק רייך נ״י בעגעבען האט.

אין זיינען יינגערן יאהרען זאלל ער איין איי־סערסט קראָפטיגער מאנן געוועזען זיין. זאָ וואוסטע ער, אלס ער נאָך איין וואָהלהאבענדער געשאָפטס־מאנן וואר, אונד אין דער נאכט פאָן פינף רייבערן דיא אין זיינעם הייזע איינגעבראָכען האטטען, אי־בערפאללען ווארדע, זיא אלליין פאָן זיך אבצו־וועהרען אונד אין דיא פלוכט צו שלאגען. אין פאָלגע־דיעזעס ערייגניססעס גאב ער זאָפאָרט דאס גע־שאָפט איף, אונד ווידמעטע זיך אוים דאנקבארקייט פיר דיא מיט גאָטטליכער הילפע איהם געלונגענע רעטטונג, גאנץ דעם שטודיאום דער תורה, פאָן דער ער אויך אימער מעהר ערפילט ווארדע. ער האט פיעל צו פרית, 74 יאהרע אלט, דיא ערדע פערלאס־סען: אום איהן טרויערן זיינע צווייטע פרויא, דיא ער ערסט פאָר צוויא יאהרען גענאָממען אונד דרייא קינדער אוים זיינער ערסטען עהע; אום איהן טרויערט דיא אָרטהאָדאָקסע אונגארנס, דיא איינע איהרער פעסטעסטען שטיטצען אין איהם פערלאָרען; אום איהן דארף דיא גאנצע יודענהייט טרויערן, וכל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ד׳.

* (פיר דיא רוססישען יודען.) דיא פערוואלטונג דעם מאָנשיאָנהויז־פאָנדס צור אונטערשטיטצונג רוססישער יודען האט איהרען בעריכט ערשטאטטעט, וואָנאך דיעזער פאָנד דיא סוממע פאָן איבער 116,000 פפונד (צירקא איינע מילליאָן 400,000 גולדען) ערדייכט האט. דאפאָן וואורדען 90000 פפונד פיר דיא איבערזידלונג פאָן 8569 פליכטלינגען נאָך אמעריקא, צור אנזיעדלונג פאָן איבער 1000 אין לאָנדאָן אונד צור בעשאפפונג נייער היימשטאָטטען פיר 4000 אין רוססלאנד פער־אויסגאבט. מיט הילפע דעם פאָנדס וואורדען אויך אין דען פראיינגטען שטאאטען אין קאנאדא יידישע קאָלאָניען געגרינדעט. אין דענען איבער טויזענד רוססישע יודען דען אקקערבויא פפלעגען.

* (רוססישעס.) אים סידלצע אין רוסיש־פּאָלען ווירד געמעלדעט, דאס דער דאָרטיגע גו־ווערנאָר פיר־צ׳ג יידישע פריוואטשולען (חדרים) שליעסען ליעס. איף גרונד דיעזער פעראָרדנונג קאָננען אין הינקונפט אָהנליכע שולען נור מיט האָ־הער בעוויללינג אונד אינטער פאָליציילבער איפזיכט בעשטעהען.

* (דער קאָניג פאָן פאָרטוגאל.) דאָן לאָיז פיליפ שטעהט אים בעגריפפע איינע רייזע צו אינטערנעהמען. פירם ערסטע גע־דענקט ער דער קאָניגין וויקטאריא אין ענגלאנד איינען בעזוך אבצושטאטטען. פאָן דאָרט וויל ער זיך צו זיינער שוועסטער, דער פרינצעססין פאָן האָ־הענצאָללערן בעגעבען. אויך דען ביידען קאיזערן פאָן דייטשלאנד אונד אָסטערייך איזט זיין בעזוך צוגעדאכט.

* (זעכצעהן פערזאָנען דורך איינע גראנאטע געטאָדטעט.) אים פעטערסבורג ווירד איין שרעקקליכעס אונגליקק געמעלדעט. איין אייזענהאָנדלער קויפטע איינע פאר־טיע אלטעס אייזען אונד פיהרטע עס אין זיין מא־גאצין. אונטער דיעזעם אלטען אייזען בעפאנדען זיך אויך צוויא גראנאטען, דיא מאן בערייטס פיר ענט־לאדען געהאלטען האט. אלס מאן נון דיעזע גרא־נאטען פאָם וואגען אבלוד, פיעל איינע אויף דאס פפלאסטער אונד עקספלאָדירטע. דיא ווירקונג וואר איינע פירכטערליכע. צעהן ארבייטער, צוויא פרויען, פיער אים האָפע שפּיעלענדע קינדער אונד צוויא פפערדע ווארדען פאָרמליך אין שטיקקע צעררים־סען. איין פליגעל דעם געביידעס איזט צערטרי־מערט. דער האָף גלייכט איינעם שלאכטפעלדע. אבגעריססענע קאָרפערטהיילע אונד אייזענשטיקקע ווארדען וויט איבער דיא אימשטעהענדען הייזער איף דיא שטראססע געשליידערט. דאס עקספלאָדירטע

געשיכטע דער נייערען צייט.

(1־טע פאָרזעטצונג.)

יעטצט ביא דער אללגעמיינען נאָטה נאהם מאן צו איהם וויעדער צופלוכט; ער נאהם דיא שטעללע אן אונד ערנייערטע דאס פערשפרעכען איינער פערזאממלונג דער רייכסשטאָנדע. דיעזע אייסיכט זעטצטע אללע קאָפפע אין בעוועגונג; דענן יעדער האָפפטע, דאדורך ווירדע איין נייער, בעססערער צושטאנד הערביינגעפיהרט ווערדען. נור וואר דיא פראגע, וועלכע רעכטע דער זאָ וויעט פאָרגעשריטטענע דריטטע שטאנד האבען אונד וויא דיא דרייא שטאָנ־דע שטיממען זאָללטען.

דער אדעל אונד דיא גייסטליכקייט פערלאנגטען, יעדער שטאנד זאָלל נור איינע שטיממע האבען. „ניין!״ ערוויעדערטע דער בירגערשטאנד, „וויר מיססען נאָך קאָפּפען שטיממען; דענן זאָנסט ווערדען וויר פאָן איידך, דיא איהר געוויסס געגען אונז צוזאממענהאלטען ווירדעט, איבער־שטיממט.״ דער בירגערשטאנד וואר ענטשלאָססען ניכט נאכצוגעבען, אונד יעדער מיינטע, יעטצט זייא דיא צייט דא דיא פאָלקסרעכטע צור אנערקעננונג צו ברינגען. איין הער פאָן פלונשריפטען ערשיען אונד בערייטעטע דיא געמי־טהער פאָר אויף דיא גראָססען פעראָנדערונגען. דיא דא קאָמ־מען ווירדען; נאנץ בעזאָנדערס צינדעטע דאס ווערק דעם אבבע סייעי, דאס דען טיטעל פיהרטע: „וואס איזט דער דריטטע שטאנד?״

אם 4. מאי 1879 ווארדע דער רייכסטאג פייערליך אין ווערזאיל ערעפפנעט. צוועלפהונדערט אבגעאָרדנעטע, דיא האָלפטע אויס דעם דריטטען שטאנד, וואָרען דאצו ער־שיענען, אללע מיט דעם אויפטראגע, דער נעגענוואָרטיגען נאָטה דעם לאנדעס אבצוהעלפען, דיא מיסברייכע אבצו־שאפפען אונד איינע פרייע פערפאססונג צו פאָרדערן. דיא בעססערען וואָללטען וויטער ניכטס אלס דאס; אנדערע אבער וואָללטען דען טהראָן צערטרימערן; וואס דאנן גע־שעהען זאָללטע, וואוסטען זיא צום טהייל זעלבסט נאָך ניכט; דער שאנדליכע הערצאָג פאָן אָרלעאנס דאכטע זיך דאנן דער הערשאפט צו בעמאָכטיגען. גלייך ביא דער ערסטען פערזאממלונג ענטשטאנד אונאיינינקייט. דער בירגערשטאנד פערלאנגטע, דאס זיך אללע דרייא שטאָנדע פעראייניגטען; אבער דאצו וואָרען דער אדעל אונד דיא גייסטליכקייט צו שטאָלץ אונד וואָללטען פיר זיך בלייבען. דא אבער דער לאנדאדעל אונד דיא ניעדעריגע גייסטליכ־קייט אויף דען האָפאדעל אונד דיא פאָרנעהמען קירכענ־פירסטען אייפערזיכטיג וואָרען, זאָ שלאָססען זיא זיך אן דען בירגערשטאנד אן, אונד דיעזער ערקלאָרטע זיך ענדליך אם 17. יוני 1889 אונטער אללגעמיינעם יובעל דעם פאָל־קעס צו איינער נאציאָנאלפערזאממלונג, אויף דען ראטה איינעס איבעראוים שלויען מאננעס, דעם אבבע סיעי. דיא ביידען אנדערען שטאָנדע באטען דען קאָניג דאס ניכט צוצוגעבען. לודוויג הילעלט דאהער (23. יוני) איינע פייער־ליכע פערזאממלונג, בעווילליגטע דארין צוואר דעם פאָלקע פיעלע ערלייכטערונגען, בעפאהל אבער אויך, דאס יעדער שטאנד זיך פיר זיך פערזאממעלע אונד אללע גלייך אויס־איינאנדער געהען זאָללטען.

דער אדעל אונד פיעלע גייסטליכע פערליעסען דען זאאל מיט דעם קאָניגע, דיא געמיינען אבער בליעבען, אונד אלס דער קאָניג איהנען דורך דען מארקי פאָן דרעאבריזע נאָך איינמאל בעפעהלען ליעס, גלייך אויסאיינאנדער צו געהען, פאססטען זיא אויף איינע קיהנע ערקלאָרונג איהרעס הערפאָראגענדען פיהרערס דעם מיראבא איינמיטהיג דען ענטשלוסס, צו בלייבען, אונד ערקלאָרטען איהרע פערזאָ־נען פיר אונפערלעטצליך. יעטצט געוואלט צו געברויכען, שיען דעם קאָניג צו מיסליך. דאדורך אבער דאס ער דען אונגעהאָרזאם דולדעטע, צייגטע ער זיינע שוואכע, אונד פאָן נון אן גינג דיא נאציאָנאלפערזאממלונג, אָהנע דען קאָניג צו פראגען איהרען איינענען וועג. דיא מייסטען גייסט־ליכען אונד איינינע פאָם אדעל, אונטער איהנען דער הער־צאָג פאָן אָרלעאנס, האטטען זיך שאָן מיט דען געמיינען פעראייניגט. דער קאָניג אבער האטטע זאָ זעהר אללע צוי־פערזיכט אויף זיינע מאכט פערלאָרען, דאס ער נון זעלבסט דעם נאָך איבריגען טהיילע דעם אדעלס אונד דער גייסט־ליכקייט בעפאהל, זיך מיט דען געמיינען אין איינע פער־זאממלונג צו פעראייניגען. זאָ זאה אלזאָ דיא נאציאָנאל־פערזאממלונג, וואס זיא פערמאָכטע אונד אום דיא קאָניג־ליכע געוואלט וואר עס נון געשעהען.

אן אללען דיעזען עראייגניססען אין ווערזאיל האט־טע דאס פאָלק אין פאריז לעבהאפטען אנטהייל גענאָממען אונד וואר אין גראָסער בעוועגונג. לודוויג הילעלט עס דא־הער פיר נעראטהען, איין העער פאָן 30,000 מאנן אין דער נאָהע צוזאממענצוציהען, אום אָרדנונג צו ערהאלטען. אבער באָגעוויננטע מענשען, פאָרציגליך דער הערצאָג פאָן אָרלעאנס, שפּרענגטען אוים, דער קאָניג וואָללע פאריז צערשטאָרען אונד דיא איינוואָהנער אויסהונגערן לאססען. זאָ ארבייטען אויך דיעזע בעזאָרגניססע וואָרען, זאָ וואורדען זיא דאָך פאָן דעם אויפגערעגטען פאָבעל בעגיעריג אויפגע־